

शिनची तीनचाकी सायकल

तातसुहारू कोडामा

शिनची तीनचाकी सायकल
तातसुहारू कोडामा
चित्रे - नोरियूकी एंडो

Shin's Tricycle
By Tatsuharu Kodama
Illustrated by Noriyuki Endo

मराठी अनुवाद
नेहा सुगवेकर

Marathi translation
Neha Sugavekar

कृतज्ञता -
अरविंद गुप्ता

Special Thanks :
Arvind Gupta

आभार -
ग्राफिक्स :
अभय कुमार झा

Thanks -
Graphics :
Abhay Kumar Jha

मुद्रक : स्क्रिप्ट आर्ट
९१४ सदाशिव पेठ,
पुणे - ४११ ०३०.

Printed at : Script Art
914 Sadashiv Peth,
Pune - 411 030.

प्रकाशनवर्ष : २००५

Publication : 2005

मूल्य : रु. १५/-

Price : Rs. 15/-

सौजन्य -
रमेश गरवारे चॅरिटी ट्रस्ट

Supported by -
Ramesh Garware Charity Trust

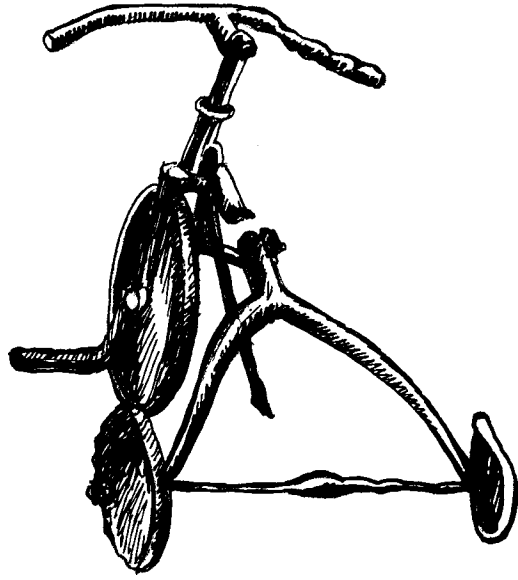
कजा कजा मरू प्रकाशन

द्वारा : गरवारे बालभवन
सारसबागेसमोर, पुणे - ४११ ००२.
फोन : २४४४२१०९.

Kaja Kaja Maru Publication

C/o. Garware Balbhavan
Opp. Sarasbaug,
Pune - 411 002.
Phone : 24442109.

शिनची तीनचाकी सायकल

तातसुहारू कोडामा

शिनची तीनचाकी सायकल

दरवर्षी जेव्हा जेव्हा ऑगस्ट महिना येतो तेव्हा नेहमी मला त्या सगळ्या जुन्या आठवणी त्रास देतात. त्यावेळी मला नेहमी माझा मुलगा शिनचा चेहरा आठवत राहतो. माझ्या आठवणीत तो एक तीन चाकाची लाल सायकल चालवत असतो. ती सायकल त्याला वाढदिवसाची भेट म्हणून मिळावी असं त्याचं स्वप्न होतं; पण ती त्याची आनंदाची आठवण धुरात आणि राखेमध्ये बुडून जाते. ऑगस्ट महिन्यातल्या त्या दिवशी आमची सर्व स्वप्न उध्वस्त झाली आणि मनावर कायमचे काळे ढग दाटून आले.

पन्नास वर्षापूर्वी शिन फक्त तीन वर्षांचा होता आणि आम्ही हिरोशिमा शहरामध्ये नदीकाठी एका छोट्या घरात रहात होतो. शिनला दोन बहिणी होत्या. मिचिको आणि योको; पण त्याची सर्वात आवडती होती, त्याची मैत्रिण किमी. ती आमच्या शेजारीच रहात असे. दिवसभर ते दोघेजण लाकडी ठोकळ्यांची घरं तरी बनवत असत, नाहीतर चित्रांची पुस्तकं तरी बघत असत. एक पुस्तक त्यांच्या अगदी आवडीचं होतं. ज्यात तीन चाकांच्या सायकलीचं चित्र होतं. शिनला त्या चित्रातल्यासारखीच सायकल हवी होती; पण त्याला माहित होतं, की त्याचं हे स्वप्न कधीच पूर्ण होऊ शकणार नाही.

कारण त्यावेळी तीन चाकी सायकली मिळणं फार कठीण होतं. १९४१ मध्ये जपानची अमेरिका आणि इतर काही देशांची लढाई चालू होती. ते युद्ध ४ वर्षे चालू होतं आणि त्यामुळे सगळ्या सायकली, देवळातल्या घंटा, लोकांच्या घरातली भांडी वितळवून त्याच्या लढाईसाठी बंदुका आणि रणगाडे बनवले होते. छोट्या मुलांसाठी खेळणी मिळणं फार अवघड झालं होतं.

पण शिन तर त्या तीन चाकी सायकलीसाठी सारखा हट्ट करत होता. एके दिवशी रागावून तो जेवलासुद्धा नव्हता. एकदा तो माझ्याजवळ आला आणि मला म्हणाला, “बाबा ! माझ्यासाठी तुम्ही सायकल नक्की आणाल ना ? विसरणार तर नाही ना ?” शिनच्या आईनी त्याच्या पाठीवर थोपटलं आणि ती त्याला म्हणाली की, “तुला थोडा धीर धरावा लागेल. अशा कितीतरी गोष्टींची आपल्याला गरज आहे; पण त्या आपल्याला मिळू शकत नाहीयेत. त्यामुळं त्या गोष्टींशिवाय आपल्याला ...

आई जे सांगत होती ते शिन ला अजिबात आवडलं नाही; पण त्याला हे पण माहित होतं, की आई जे सांगत होती ते खरं होतं.

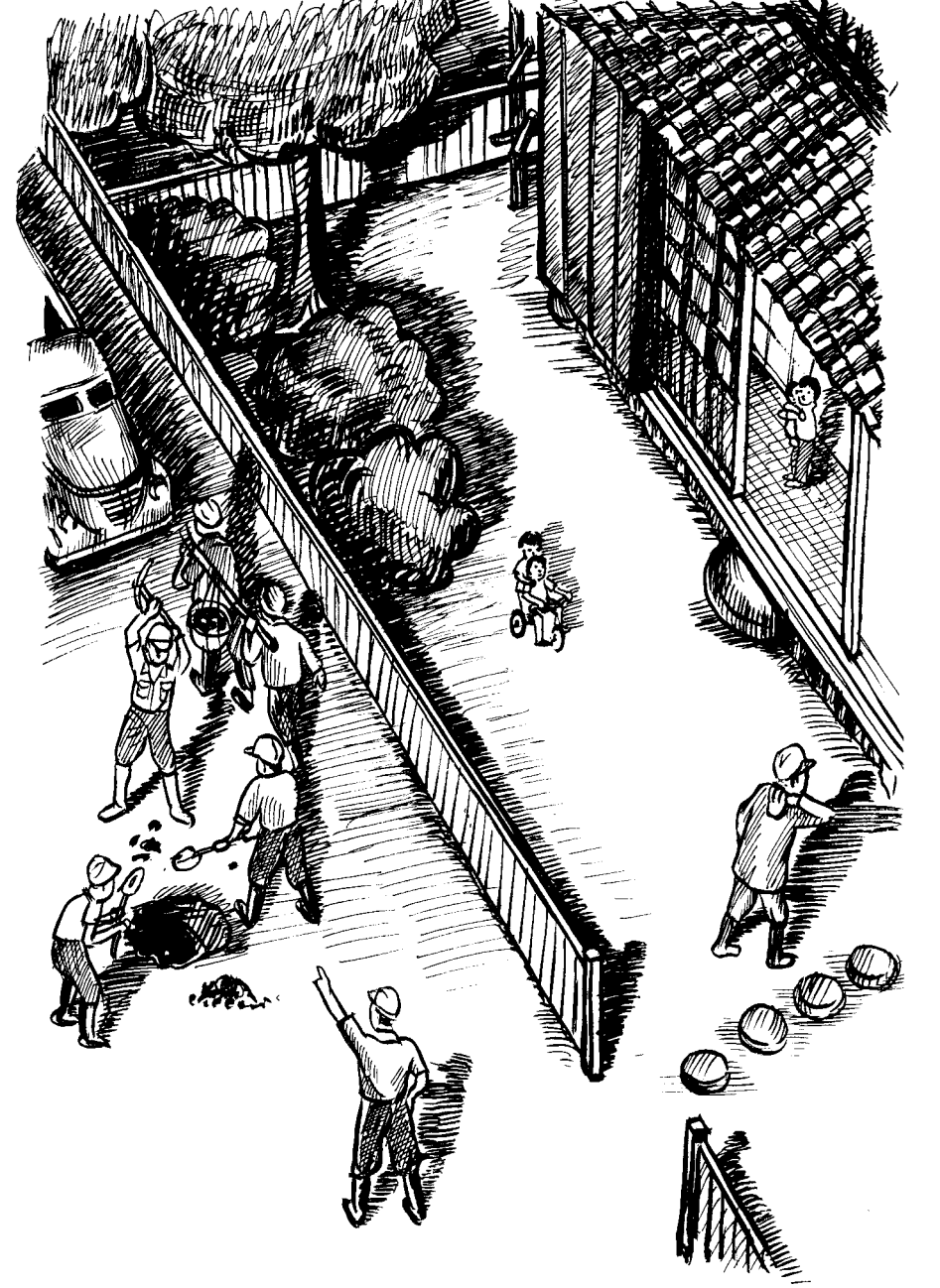

एकेदिवशी शिनला त्याचे काका भेटायला आले. ते जपानच्या नौदलामध्ये काम करत होते.

ते म्हणाले, “शिन इकडे ये ! मी तुझ्यासाठी काही तरी आणलंय.” बघू बघू काय आणलंयत. उत्सुकतेनी शिननी विचारलं आणि काकांच्या हातातलं पार्सल डोळे मोठे करून बघायला लागला.

ओळख बरं ! काका म्हणाले, “या पार्सलमध्ये अशी गोष्ट आहे, जी तुला फार दिवसापासून हवी आहे.” असं म्हणून लगेच काकांनी शिनसाठी आणलेली भेट पाठीमागे लपवली. शिन आनंदानं उड्या मारायला लागला आणि ते पाकीट पकडण्यासाठी धावपळ करू लागला. मग काकांनीसुद्धा ते शिनला पकडता येणार नाही असं उंच धरलं.

तेव्हा शिनला पार्सलमधून बाहेर येणारं एक लाल रंगाचं हॅन्डल दिसलं आणि तो एकदम ओरडला, “यात तीन चाकी सायकल आहे.” त्याचा तर डोळ्यावर विश्वासच बसत नव्हता. ते पार्सल उघडत असताना तर आनंदानं त्याच्या डोळ्यातून पाणीच यायला लागलं. काकांचे खूप खूप आभार मानून तो त्यांना म्हणाला, “काका ! ही सायकल तुम्हाला कुठे मिळाली ?” “ही सायकल मला माझ्या कपाटात सापडली. तुझ्या वाढदिवसापूर्वी मला परत लढाईवर जायचंय त्यामुळे मी विचार केला की, तुला ती आताच भेट म्हणून द्यावी.” शिन एकदम उडी मारून सायकलीवर बसला आणि माझ्याकडे बघून गर्वानं म्हणाला, “बघा बाबा, माझं स्वप्न पूर्ण झालं.”

६ ऑगस्टची सकाळ फार प्रसन्न होती. झाडावर पक्ष्यांची किलबिल ऐकू येत होती.

पण सकाळची ही शांतता भोंग्याच्या कर्कश आवाजांनी संपून गेली. ती अमेरिकेच्या हल्ल्याची पूर्व सूचना होती. भोंग्याचा आवाज बंद झाल्यावर शिन आणि किम हसत-खेळत मागच्या अंगणात गेले आणि परत तीन चाकी सायकल चालवायला लागले.

मी पण हसत हसत घरात गेलो. त्यानंतर जिची आम्ही कधी कल्पनासुद्धा केली नव्हती अशी घटना घडली.

प्रचंड मोठा आवाज झाला आणि डोळे दिपवून
टाकणारी वीज चमकली. मला तर वाटलं, आता
सर्व संपलं आणि अचानक सकाळ असून सुद्धा
सर्वत्र अंधार झाला.

जेव्हा मी उठलो तेव्हा माझ्या सभोवताली अंधार होता आणि मला हालचाल करणं सुद्धा अशक्य होतं. असं वाटत होतं, की मी कशात तरी अडकलो आहे; पण कुठे तेच समजत नव्हतं.

मग मला वरून एका फटीतून उजेडाची तिरीप येताना दिसली, म्हणून मी सावधपणे (हातांनी ती लाकडं हलवण्याचा प्रयत्न केला.) ज्या लाकडाच्या फळ्यांखाली मी अडकलो होतो त्या फळ्या हलवण्याचा प्रयत्न केला. मी उठून उभा राहिलो तर माझ्या हाताला काहीतरी चिकट लागलं. बघतो तर काय ! ते आमच्या घराचं छप्परं होतं. सगळं घर माझ्या अंगावर पडलं होतं. हळूहळू मी जिथून तो प्रकाश येत होता तिकडे जायला लागलो आणि छतावर चढलो. चारी बाजूंनी सर्व पाहतो, तर माझा माझ्या डोळ्यावर विश्वासच बसेना. सर्व काही उध्वस्त झालं होतं. काही म्हणजे काही शिल्लक नव्हतं. किमीचं घर, देऊळ, एवढंच काय, अख्खं हिरोशिमा शहरच बेचिराख झालं होतं.

आजूबाजूला होत असलेल्या वादळात मी जोरात ओरडलो, “कुणी आहे का ?” तेवढ्यात शिनच्या आईचा आवाज आला, “नेबू ! मला मदत कर.” पडझड झालेल्या घराच्या ढिगाऱ्यातून बाहेर आलो. त्या ढिगाऱ्यात शिनची आई काहीतरी खोदत होती. तिथे शिन एका मोठ्या लाकडी तुळईखाली अडकून पडला होता.

पटकन मी ती तुळई उचलली आणि शिनच्या आईनी त्याला ओढून बाहेर काढलं. शिनचा चेहरा सुजला होता. चेहऱ्यावर झालेल्या जखमांतून रक्त येत होतं. त्याच्या अंगात अजिबात त्राण नव्हतं आणि त्यामुळे तो बोलू शकत नव्हता. त्या परिस्थितीत सुद्धा त्यानं त्याच्या तीन चाकी सायकलचं हॅन्डल एका हातानी घट्ट धरून ठेवलं होतं. किमी तर कुठेच दिसत नव्हती. बहुतेक ती घराच्या खाली कुठेतरी गाडली गेली होती.

मग अचानक मला छपराखाली कापडाचे दोन तुकडे दिसले. घराच्या त्या कोपऱ्यात मोठी आग लागली होती. माझ्यासमोर आगीची भिंतच तयार झाली होती. तिथेच मिचिको आणि योको होत्या.

“मिचिको, योको मी येतोय !” असं मी जोरात ओरडलो. मी माझ्या सर्व शक्तीनिशी त्या जड तुळ्या हलवण्याचा प्रयत्न केला; परंतु मला ते काही जमलं नाही. आता ती आग माझ्या अगदी जवळ आली. त्याची धग इतकी होती, की माझ्या कपड्यांनी सुद्धा पेट घेतला असता. तेवढ्यात मिचिको आणि योको यांचेवर पडलेल्या त्या तुळईनी सुद्धा पेट घेतला.

थरथरत्या आवाजात मी मिचिको व योको यांना हाका मारल्या. मी माझ्या मुलांसाठी काहीही करू शकत नव्हतो. असहाय्यपणे मी नुसता बघत होतो; परंतु शिन वाचण्याची अजूनही आशा होती म्हणून त्याची आई त्याला त्या आगीपासून वाचवण्यासाठी नदीकडे पळत सुटली.

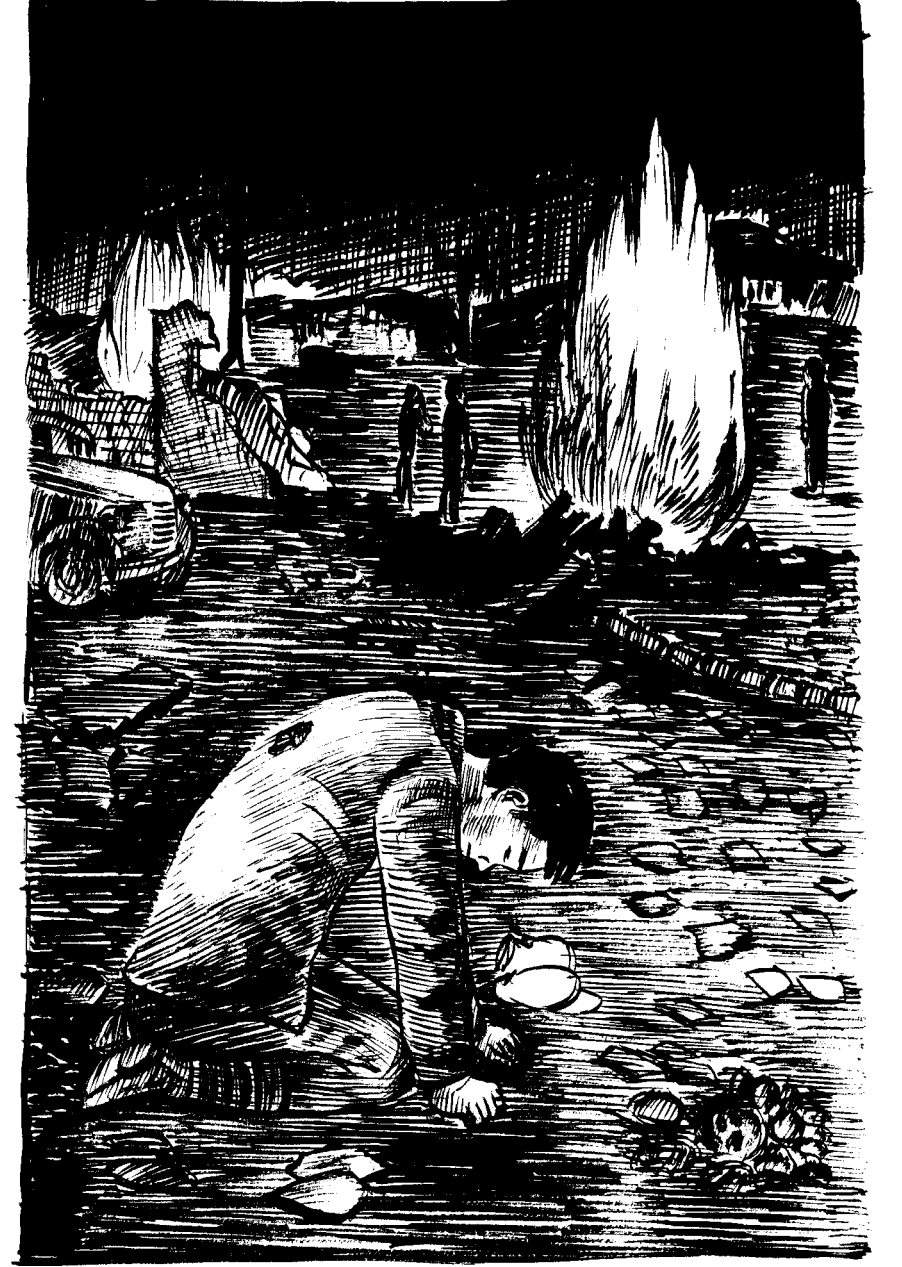
त्यातून वाचलेले सर्व लोक नदीकाठी जमा झाले होते. तिथले भयानक दृश्य बघणं शक्यच नव्हतं. अनेक लोक प्रचंड भाजले होते आणि हमसून हमसून रडत होते आणि पाणी मागत होते.

पाणी ! पाणी हवंय ! शिन अगदी क्षीण आवाजात म्हणत होता. मला पण त्याला मदत करायची होती; पण आसपास ते पाणी पिऊन काही लोकं मरण पावली होती म्हणून ते पाणी शिनला देण्याचं धाडस होत नव्हतं.

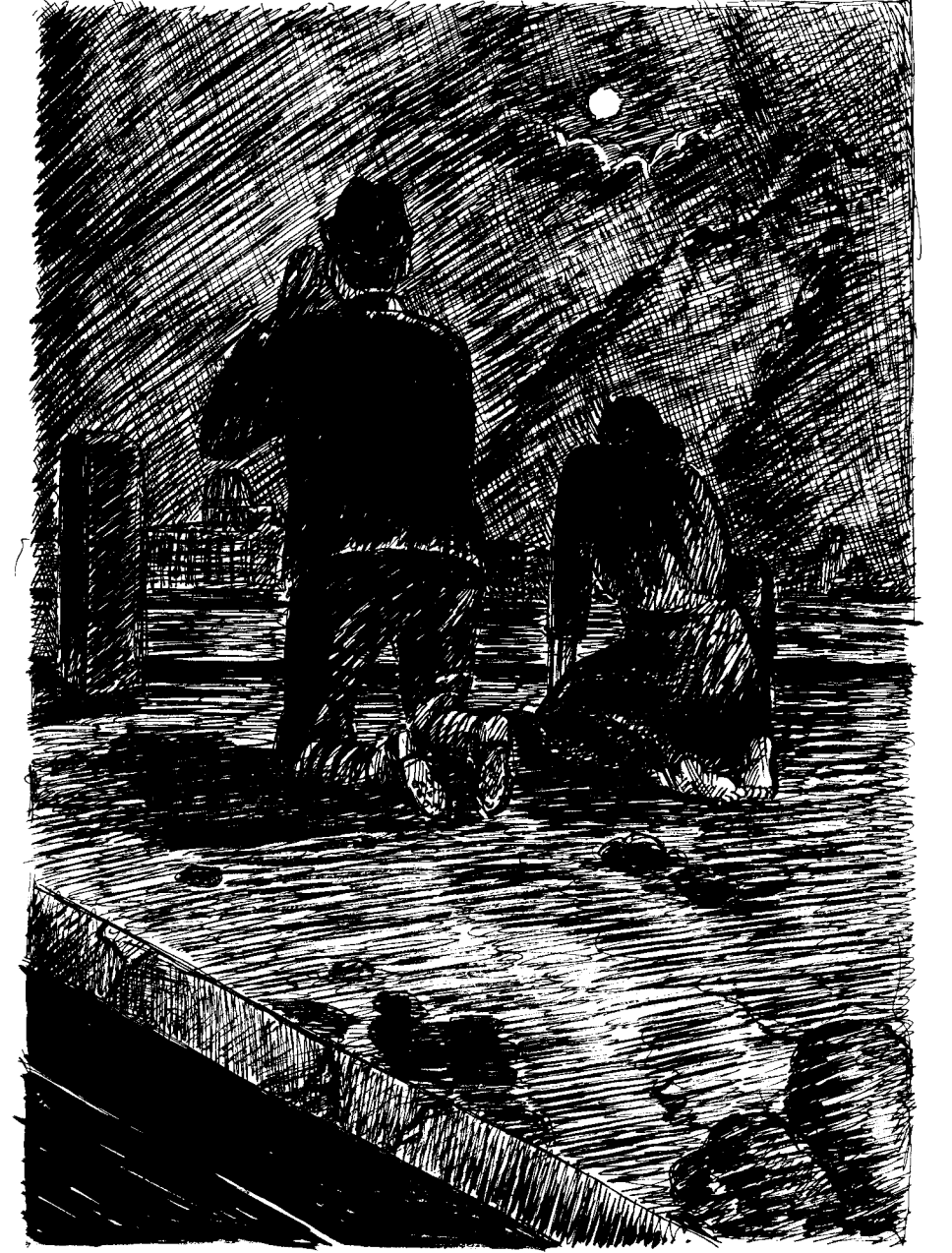
“बाबा !” इतक्या हळू आवाजात शिन पुटपुटला, की ते ऐकू सुद्धा येत नव्हतं. “बाबा माझी सायकल, माझी सायकल.

मी त्याचा हात धरला. त्याच्या हातात अजूनही सायकलचं हॅन्डल होतं. त्याला सांगितलं, “तुझ्या सायकलचं हॅन्डल अजूनही तुझ्या हातात आहे.” जखमी आणि सुजलेला त्याचा चेहरा एकदम उजळून निघाला आणि आनंदाचं हास्य त्याच्या चेहऱ्यावर पसरलं. त्याच रात्री शिन वारला. त्या दिवसापासून १० दिवसांनीच त्याचा चौथा वाढदिवस होता.

दुसऱ्या दिवशी मी घरी परत आलो. मिचिको आणि योको दोघींच्या अस्थी मला ँकाच ठिकाणी मिळाल्या. त्या बघून मात्र मला रडू आवरेना. “माफ करा मुलींनो खरंच मला माफ करा.”

त्या अस्थीचं दफन केल्यानंतरही मला रडू आवरेना. आदल्याच दिवशी ते सगळेजण किती मजेत होते !

दुसऱ्या दिवशी शिनला दफन करण्यासाठी मी खड्डा खणत होतो. तेवढ्यात किमीची आई तिचं मृत शरीर घेऊन आली आणि म्हणाली, “शिन आणि किमी चांगले मित्र होते. नोबू या दोघांना एकत्रच दफन करू.”

शिन आणि किमला जेव्हा दफन केलं तेव्हासुद्धा त्यांनी एकमेकांचा हात धरलेला होता. त्याच्याबरोबरच शिनच्या तीन चाकी सायकलला पण दफन केलं. त्याच्या जवळच राड्यारोड्यात ती पडलेली होती.

त्या दिवसानंतर रोज संध्याकाळी नदीकाठी आम्ही आमच्या शिन, मिचिको, योको या तीन मुलांना हाका मारायचो.

त्या अॅटमबॉम्बनं हिरोशिमाचं तर वाळवंटच केलं. त्या घटनेला आता चाळीस वर्षं होऊन गेली. त्यानंतर हे शहर परत उभं राहून, नवजीवन निर्माण करतं आहे. सुरुवातीला लोकांना वाटलं, या जमिनीत आता काही उगवणारच नाही; पण आता मात्र जमिनीवर सगळीकडे गवत येतं, झाडं फुलांनी डंवरलेली आहेत. बागांमध्ये हसणारी-खेळणारी मुलं आहेत.

मला माझ्या मुलांचे हसरे चेहरे आठवतात आणि त्यांच्या आठवणींनी मला दुःख होतं.

बरीच वर्ष मी आणि माझी पत्नी या विचारांनी समाधानी होतो, की आपली मुलं आपल्याजवळ आहेत. कारण, त्यांना घराजवळच दफन केलं होतं; पण आम्हाला असं पण वाटत होतं, की त्यांचं व्यवस्थित एखाद्या स्मशानात दफन करावं, म्हणून एके दिवशी आम्ही ते करायचं ठरवलं. किमच्या आईला पण आमची कल्पना मान्य झाली. ती पण आमच्या मदतीला आली.

काही वेळ खोदल्यावर मला वाटलं, माझं फावडं लोखंडी वस्तूवर आपटतं आहे, जेव्हा मी जवळ जाऊन नीट पाहिलं तेव्हा माझ्या लक्षात आलं, की तो गंजलेला एक पाईप आहे.

“बघ बघ !” मी माझ्या बायकोला म्हणालो, “बघ ! ही तर शिनची तीन चाकी सायकल आहे.” ती तर मी विसरूनच गेलो होतो. मग मला काही सुचेना आणि मी हमसून हमसून रडू लागलो. मी तोंडच फिरवलं. त्या सायकलकडे बघण्याची हिम्मतच माझ्यात नव्हती.

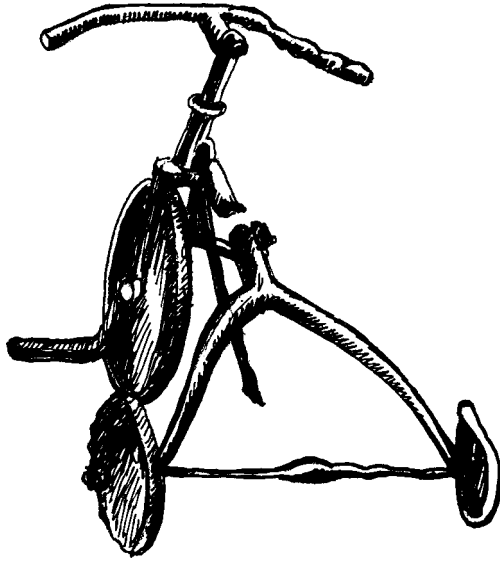
तेवढ्यात माझी पत्नी म्हणाली, “इथे काहीतरी हाडासारखं दिसतंय. कितीतरी वेळ आम्ही शिन आणि किमीच्या हाडांकडे बघत होतो. एकमेकांच्या हातात हात घालून अजूनही तशीच ती पडून होती. ज्या प्रकारे त्यांचं दफन केलं होतं, तशीच ती अजूनही होती.

लढाईत नेहमीच विध्वंस होतो. लढाईत नेहमी निर्दोष लोकच मारले जातात. लढाई कोणी सुरू केली यावर ते काही अवलंबून नसतं आणि विशेषतः शिनसारखी छोटी मुलं !

माझे डोळे पाण्यांनी डबडबले होते. हिम्मत करून मी सावकाश शिनची सायकल उचलली “असा अत्याचार मुलांवर परत कधीही होऊ नये !” जगात अनेक लोकांनी शिनची सायकल बघितली तर त्यांना विश्वशांतीचं महत्त्व पटेल आणि ते अशा जगाची कल्पना साकार करतील... जिथं मुलं हसू-खेळू शकतील.

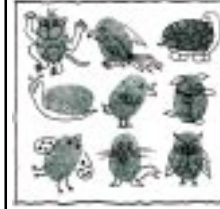
दुसऱ्या दिवशी मी शिनची सायकल हिरोशिमाच्या शांती संग्रहालयात घेऊन गेलो. शिनची आणि त्याच्या सायकलची गोष्ट जगातल्या सर्व लहान मुलांसाठी शांतिदूत बनेल.

गरवारे बालभवनची मुलांसाठी सुंदर दुर्मिळ पुस्तकं

अगठ्याची चित्रं

अरविन्द गुप्ता

THUMBPRINTS

कि.रु. १०/-

तूच का ग माझी आई ?

पी. डी. ईस्टमन

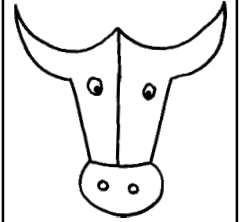
Are You My Mother?

P. D. Eastman

कि.रु. १५/-

अक्षर चित्रं

विष्णुपंत चिंचाळकर

कि.रु. १०/-

उडणारी मुलगी

अरविन्द गुप्ता
अनुवाद - शोभा भागवत

कि.रु. १५/-

खट्याळ उंदीर

जॉन योमैन

कि.रु. १०/-

पानांचे प्राणी

अरविन्द गुप्ता

कि.रु. १०/-

कजा कजा मरु प्रकाशन

गरवारे बालभवनची मुलांसाठी
सुंदर दुर्मिळ पुस्तकं

मांजरांची वरात

शोभा भागवत

बिल्लियों की बारात
अरविन्द गुप्ता

Millions of Cats
Wanda Gag

कि.रु. १५/-

बियांचे प्राणी

शोभा भागवत

इठलाती गुठली
- अरविन्द गुप्ता

FUN WITH SEEDS
Maryam Rahmati Evini

कि.रु. १५/-

शहाणी मुलं - छान मुलं

फंग क्वो लँग

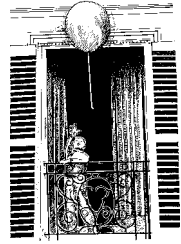

Little Children Help
Fung Qo Lang

कि.रु. २०/-

लाल फुगा

अल्बर्ट लामोरिस

THE RED BALLOON
Albert Lamorisse

कि.रु. १५/-

देणारं झाड

The Giving Tree

शेल सिल्वरस्टाइन
Shel Silverstien

कि.रु. १०/-

PICTURE
STORIES

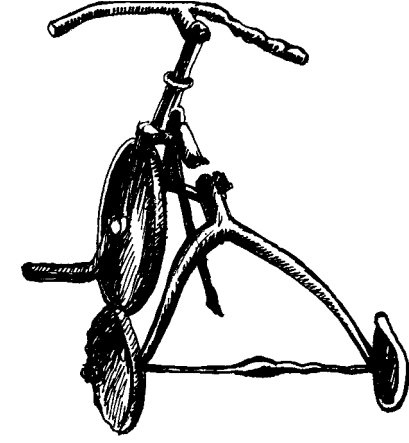
NIKOLAI RADLOV

कि.रु. १०/-

कजा कजा मरु प्रकाशन

गरवारे बालभवन, सारसबागेसमोर, पुणे - ४११००२. फोन : २४४४२१०९

या पुस्तकातील गोष्ट वाचून युद्ध आणि लढाईबद्दल मुलांच्या मनात तिरस्कार निर्माण होईल. लढाईमध्ये मोठ मोठे नेते किंवा सैन्यातले जनरल मारले जात नाहीत, तर शिन सारखी ३ वर्षांची छोटी निष्पाप मुलं बळी पडतात. जेव्हा अमेरिकेनं हिरोशिमावर अॅटमबॉम्ब टाकला, तेव्हा शिन त्याची तीन चाकी सायकल चालवत होता. ह्या गोष्टीमुळे युद्ध आणि त्यामुळे होणारा विनाश याची कायम आठवण राहिल.

गरवारे बालभवन
कजा कजा मरु प्रकाशन

किंमत रु. १५/-

Price: 15/- Rupees